

שיר השירים (24)

התנהג כראוי, ואביו העניש אותו, צא מהבית! הילד בוכה: איך ארד בחצר, יש שם כלב? אבל אבא אינו מתחשב, ומצווה עליו: לך! הוא מגרש אותו. הילד יוצא, מלא פחד, יבוא הכלב, מי יודע מה הוא יעשה לי. ומה עושה האבא בינתיים? כלום הולך הוא לישון? חס ושלום, הוא הרי אבא, הוא "מְצִיץ מִן הַחֲרָפִים", מחפש סדק כלשהו בתריסים, שדרכו יוכל להציץ על הילד, לראות אותו כל הזמן ולשמור עליו מכל פגע. הילד לא רואה את האבא, כי אם הוא רואה, שוב לא היה זה עונש. הילד חושב שאבא הלך לישון, שכח ממנו. אבל האמת היא שאבא לא שכח ממנו אף לרגע. גם בזמן של גלות, של הסתר פנים ושל חורבן, הקב"ה רואה את בניו ומשיגה עליהם ממרומים.

הגדה של פסח "יחי ראובן"

לא להיזכר מאוחריו מדי.

עַל מְשֻׁכְּבֵי בְּלִילוֹת בְּקִשְׁתֵּי אֶת שְׁאֵהָבָה נִפְשֵׁי בְּקִשְׁתֵּיו
וְלֹא מְצִאָתוֹ. (ג.א.)

פסוק זה, אינו אלא משל נוקב על חיי האדם בעולם הזה ועל סופם. לילה רומז על הקבר, והנה, בעת שהאדם חי בעולם הזה, כל תשוקתו ואהבתו הוא למלאות את כל חפצי הגוף, אבל על ענייני הנפש אינו חושב כלל, אבל בעת שיפרד מן הגוף, ומתבונן כי כל ימיו עלו בתוהו, ובקרוב יובא לפני כסא הכבוד, לתת דין וחשבון על כל ימי חייו, כמה צרה ויגון יש לו, ומתחיל הוא להתבונן לבקש תחבולות להציל עצמו מכוחות הדין, ועל כן הוא מבקש כעת את הדברים שאהבה נפשו, דהיינו: תורה ומצוות, אבל לא ימצא אז, כי כיון שמת אדם נעשה חופשי מן התורה ומן המצוות.

מי יוכל לשער את גודל הצער והיגון שיש לנפש בשעה זו. הוא אשר אמר הכתוב (משלי ה. יא-יג): "ונהמת באחריתך בכללות בשרך ושארך, ואמרת איך שנאתי מוסר ותוכחות נאץ לבי, ולא שמעתי בקול מורי ומלמדי לא הטיתי אזני". ועל כן צריך האדם להתבונן בכל יום מימי חייו, שלא ילכו חייו לבטלה.

ספר "כמוצא שלל רב שיר השירים" בשם החפץ חיים

עַל מְשֻׁכְּבֵי בְּלִילוֹת בְּקִשְׁתֵּי אֶת שְׁאֵהָבָה נִפְשֵׁי בְּקִשְׁתֵּיו
וְלֹא מְצִאָתוֹ. (ג.א.)

"על משוכבי בלילות", רמז לעם ישראל היושבים עדיין בגלות הדומה ללילה, לחושך ועצבות. ואומרת כנסת ישראל, במשך ימי שהותי בגלות "בְּקִשְׁתֵּי אֶת שְׁאֵהָבָה נִפְשֵׁי בְּקִשְׁתֵּיו", יצאתי לחפש ולתור אחר אהוב נפשי שהוא הקב"ה, שיחלצני מן המיצר ויוציאני מחשכת

כְּתוּבָה בְּעֵצֵי הַיָּעָר (ב. ג.)

מבארת הגמרא (שבת פח.): מאי דכתיב "כְּתוּבָה בְּעֵצֵי הַיָּעָר", למה נמשלו ישראל לתפוח? לומר לך: מה תפוח זה פריו קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע. הרבי מפשיסחא זצ"ל שאל קושיא מפורסמת: הקבלה של ישראל היתה: כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, בלשון רבים. אתה רוצה לעשות? תגיד אעשה ואשמע! מהיכן אתה יודע מה חברך רוצה? אתה יכול לדבר על עצמך בלבד, איך זה, איפוא, שכולם אמרו כאחד נעשה נשמע? איך אחד יכול להגיד מה השני רוצה? אמר הרבי מפשיסחא: קבוצת אנשים הולכת במדבר, כבר יומים אין ברשותם מים, הם יבשים. והנה עובר לידם אדם עם גמל וחבית מים, רואה אותם מרחוק וצועק: אתם רוצים אולי לשתות? כן אנחנו רוצים, עונים כולם במקלה. מדוע אינך אומר: אני רוצה, אלא אנחנו רוצים? מנין יודע אתה שהאיש שצועד עימך רוצה גם הוא? כמו שאני יודע שאני רוצה, אני יודע היטב שגם הוא רוצה. שנינו איננו יכולים, ואיננו מסוגלים יותר, אם אני לא יכול, גם הוא לא יכול, אני מרגיש על בשרי שגם הוא רוצה.

אומר הרב מפשיסחא: כאשר הגיעו ישראל למעמד הר סיני, היה להם צמאון כה אדיר, וכשמשה רבינו הביטיח להם: תעבדון את האלוקים על ההר הזה, הם המתינו בקוצר רוח מתי זה כבר יהיה. הם חשו בו מרוב צמאון אינם יכולים יותר לכן כשנשאלו אם רוצים הם התורה, אמרו כולם נעשה, ודאי כולנו נעשה, שהרי הם הרגישו את צמאוננו של כל אחד ואחד.

הגדה של פסח "יחי ראובן"

זֶה עוֹמֵד אַחַר כְּתָלָנוּ מְשֻׁנֵּי מִן הַחֲלֹנוֹת מְצִיץ מִן הַחֲרָפִים
(ב. ט.)

פסוק זה מתאר את החילוק בין זמן הגלות שהוא זמן הסתר פנים, לבין זמן בית המקדש שהיה זמן גילוי שכינה. הגר"א מבהיר הדברים על ידי משל: למה הדבר דומה, לאב האומר לילדו הקטן: למה אתה כל היום בבית? יש אויר טוב בחוץ, תצא קצת לשחק בחצר.

אבל הילד מסרב לצאת לחצר, ואומר, כי הוא מפחד מפני הכל שמסתובב שם. אומר האב: אל דאגה ילדי הקטן, אני אעמוד בחלון ואשיח עליך, אם יבוא הכלב, אצא לחצר ואגן עליך מפניו. זהו "מְשֻׁנֵּי מִן הַחֲלֹנוֹת", האבא רואה את הילד והילד רואה את האבא. שמחה וששון. מצב מצוין. זה היה המצב של גילוי השכינה בזמן שבית המקדש היה קיים. אבל בזמן החורבן המצב הוא של הסתר פנים. וכאן המשל אחר: ילד חטא, לא

הלכה: כבוד אב ואם: דין קדימת לאחר מיתת אביו או אמו או אחד מהם

כתב השו"ע (יו"ד סי' ר"מ סי"ד): ואם היא מגורשת וכו'.
כתב בספר פסקים ותשובות (אות מג): הנה בשו"ע לא נתבאר אי אמרינן דין קדימה לאחר מיתתם, אם ציווי האב המת קודם לציווי האם שעודנה בחיים, וכן אם מתו שניהם והאב ציווה בחייו איזה דבר והאם ציווהה בחייה להיפך. ונחלקו הפוסקים, יש אומרים שמיתה היא כמו גירושין, ולכן בין אם מתו שניהם ובין כשמת אחד מהם, רשאי לציית לאיזה מהם שירצה, אמנם אף אם מיתה כגירושין, יש אומרים, דמכל מקום אם מת רק אחד מהם יקדים את החי, כי כבוד החי עדיף מכבוד המת, וי"א בכל אופן כבוד האב קודם לכבוד האם. והכרעת כמה אחרונים שאם מת האב וכל שכן אם מתו שניהם, אזי מיתה היא כגירושין, ויכול להקדים איזה מהם שירצה, אבל אם מתה האם אין המיתה כמו גירושין וצריך להקדים את האב.

ספר פסקים ותשובות

פתגם: אל תלך בדרך הרעה, צפוף שם

ספר "שמחלה"

חקירה: מתנה על מנת להחזיר

קניין גמור אלא שהטיל בו תנאי, או קניין לזמן (תורת הקניינים ח"א עמוד קפד)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: גירושין

בימיו של הצאר אלכסנדר השלישי, גורשו היהודים מן הערים הגדולות שברוסיה. העיר על כך יהודי ממולח: לא אלמן ישראל, אבל הוא גרוש.

ספר "חד וחלק" חלק ב' (דף קמג)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלוה, פייגא אולגה בת ברנה זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר.

הגלות, אך "בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מְצֵאתִיו" כי הסתיר פניו ממני. ומדוע ישנו הסתר פנים? זאת מפני שעזבו ישראל את תורתו של הקב"ה ולא קיימו את מצוותיו. רמז לדבר מן המילים "מְשַׁכְּבֵי בְּלִילוֹת", ראשי תיבות "בס" כלומר, הסיבה לכך שעם ישראל עדיין שרויים בגלות היא מפני שלא עסקו בתורה הקדושה שעליה נאמר: "ודברת בס", "אֵת שְׁאֵהְבָה", ראשי תיבות "אש", שאף אם עסקו ישראל בתורה ה', הרי שלא עשו זאת מתוך התלהבות דקדושה. באותה העת לא בערה בלבם את אהבת התורה ולכן "בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מְצֵאתִיו", שכיון שהפנו עורף לתורה, אף הקב"ה הסתיר פניו מהם.

הגדה של פסח "שירת דוד"

הגשה בתורה, לא מתוך עצלות ולא מלא בשוקים וברחובות

עַל מְשַׁכְּבֵי בְּלִילוֹת בְּקִשְׁתִּי אֵת שְׁאֵהְבָה נְפָשִׁי בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מְצֵאתִיו. אָקוּמָה נָא וְאֶסֹבְבָה בְּעִיר בְּשֹׁנְקִים וּבְרַחֲבוֹת אֲבֻקְשָׁה אֵת שְׁאֵהְבָה נְפָשִׁי בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מְצֵאתִיו. וכו' כְּמַעַט שְׁעַבְרָתִי מֵהֶם עַד שְׁמִצְאָתִי אֵת שְׁאֵהְבָה נְפָשִׁי אֶתְחַזְּקִי וְלֹא אֶרְפָּנוּ (ג. א-ד)

אמרו חז"ל שהתורה נקנית במיעוט שינה, על ידי שיקיים בעצמו: "והגית בו יומם ולילה", וכפי ערך היגיעה כן שיעור השגתה, ואם "עַל מְשַׁכְּבֵי בְּלִילוֹת", בעצלות ובשינה, "בְּקִשְׁתִּי אֵת שְׁאֵהְבָה נְפָשִׁי", להשיג השגות בתורה, אז "בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מְצֵאתִיו". "אָקוּמָה נָא וְאֶסֹבְבָה בְּעִיר בְּשֹׁנְקִים וּבְרַחֲבוֹת", כלומר: במסחר ובתגרות או לסובב בעיר ככהן המחזר על הגרנות, ושם "אֲבֻקְשָׁה אֵת שְׁאֵהְבָה נְפָשִׁי", את השגת התורה ועבודת ה', אך לשוא, "בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מְצֵאתִיו", כי לא תימצא התורה לא בסוחרים ותגרים ולא בסובבים בחוצות ובשווקים, אבל "כְּמַעַט שְׁעַבְרָתִי מֵהֶם???", כלומר: עזבתי את העצלות ואת הרדיפה אחר הבצע ברחובות ובשווקים, ואז "אֶתְחַזְּקִי וְלֹא אֶרְפָּנוּ", כי הגעתי סוף סוף לדרך החיים שבה משיגים את חכמת התורה.

עוד אפשר לפרש, על דרך המוסר וכעין מה שנאמר בקהלת (ט. ט): "כל אשר תמצא ידך לעשות בכוחך עשה", כלומר: כל זמן שהכח עוד אתך, "כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה", ונקט לשון הולך, כי בכל יום הולך האדם ומתקרב ליום האחרון, ולכן ימהר לשוב בתשובה בטרם יחשיך השמש, ויציר איך "עַל מְשַׁכְּבֵי בְּלִילוֹת", דהיינו: בחשכת הקבר, אני מבקש "אֵת שְׁאֵהְבָה נְפָשִׁי", להוסיף עוד מעט תורה, עוד מצוה, עוד תפילה אחת, אך "בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מְצֵאתִיו", ולכן החי יתן אל לבו כל זמן שהוא חי, מאמר מר עוקבא (כתובות טז): זוודאי קלילי ואורחא רחיקתא (פירוש: הדרך רחוקה והצידה לדרך קלה וקטנה), ואם לא עכשיו אימתי.

ספר "כמוצא שלל רב שיר השירים"

